

ಕಳೆದ ದಿನಗಳ ನೆನಪುಗಳು

(ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಮಕಾಲೀನ ಘಟನೆಗಳು)

ಮೂಲ ಬಂಗಾಳಿ: ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರದ್ಧಾನ್ಂದ

ಅನುವಾದ: ಪ್ರವ್ರಾಜಿಕಾ ಯೋಗಾತ್ಮಪ್ರಾಣಾ

ಭಾಗ ೨೫

ಬಾಬೂರಾಮ್ ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದ್ವರಿಂದ ಮಠವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಈಗ ಮಹಾ ಪುರುಷ ಮಹಾರಾಜರ ಮೇಲಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಿರಜಾನಂದರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು; ಬಂದ ವಿರಜಾನಂದರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಇವರು ಬರುವ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮೊದಲೇ ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಗುರುಭ್ರಾತರೂ ಆದ ಶುಕುಲ್ ಮಹಾರಾಜ್ (ಆತ್ಮಾನಂದ) ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಆನಂದಪಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಆಗ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ನಿಮಿತ್ತ ಕೊಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಲು ವಿರಜಾನಂದರು 'ಉದ್ಯೋಧನ'ಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅವರಿಗಾಗಿ ಶ್ಯಾಮಲಾತಾಲ್ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಒಂದು ಶೀಷೆ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರಿಗೆಂದು ಈ ಬಾರಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಪಹಾಡಿ ಲಾಠಿ ಯೊಂದನ್ನು ಒಯ್ದಿದ್ದರು. ಬಲರಾಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಲಾಠಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಾಜರು ತುಂಬ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಬಲರಾಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಹರಿ ಮಹಾರಾಜರೊಂದಿಗೂ ಭೇಟಿಯಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ವಿರಜಾನಂದರು ಕೊಲ್ಕತ್ತೆಯಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಟ್ರಾಮ್ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಣದ ಚೀಲವು ಜೇಬುಗಳ್ಳರ ಪಾಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ೩ ರೂಪಾಯಿ, ೩ ಪೈಸೆಗಳು! ಆದದ್ದಾಯಿತೆಂದು ಅವರು ಸ್ವೀಮರ್ ಫಾಟಿಗೆ ಬಂದು ಬುಕ್ಕಿಂಗ್ ಕ್ಲರ್ಕ್‌ನಿಂದ ಒಂದು ಟಿಕೆಟ್ ಭಿಕ್ಷೆ ಎತ್ತಿ 'ಬಾಲಿ'ಯವರೆಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಠ ಸೇರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ಕೊಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸವಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿರಜಾನಂದರು ಕೆಲವು ದಿನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಜಯ ಕೃಷ್ಣ ಬಸುವಿನ (ಇವರು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಪುಣ್ಯ ಸಂಸರ್ಗಕ್ಕೂ ಬಂದಿದ್ದರು) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಕಾರ್ತಿಕ್, ಶಶಿ, ಯದು ಪತಿಯವರುಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಶಿವಪುರ ಸಾಧನಾಲಯದ ಭಕ್ತರು ಒಂದು ದಿನ ವಿರಜಾನಂದರನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಶುದ್ಧಾನ್ಂದರೂ, ಸ್ವಾಮಿ ವಾಸುದೇವಾನಂದರೂ ಇದ್ದರು. (ಶಿವಪುರ ಸಾಧನಾಲಯವು ವಿರಜಾನಂದರ ಕೊನೆಯ ತಮ್ಮನೂ, ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ದೀಕ್ಷಿತನೂ ಆಗಿದ್ದ ಜೀವನ ಕೃಷ್ಣರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದದ್ದು.) ಒಂದು ದಿನ ವಿರಜಾನಂದರು ಮಾಸ್ಟರ್ ಮಹಾಶಯರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಬಂದರು. ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತ ದಂತವೈದ್ಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿರಜಾ ನಂದರ ಮೂರು ಹಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆಸಿ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಏರ್ಪಾಟೂ ಆಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಸ್ಟಾರ್ ಥಿಯೇಟರಿನಲ್ಲಿ 'ಕಿನ್ನರಿ' ಹಾಗೂ 'ಚಂದ್ರಶೇಖರ' ಎಂಬ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದರು.

ವಿರಜಾನಂದರು ಮಠದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ೧೯೧೮ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೧ ರಂದು ಹೊರಟು, ೨೩ರಂದು ಚೆನ್ನೈ ತಲುಪಿದರು. ಇವರನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಇಬ್ಬರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಸ್ಟೂಡೆಂಟ್ಸ್ ಹೋಮಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ರಾಮ ಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಸ್ವೇಷ್ಠನಿಗೆ ಮೋಟಾರ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ವಿರಜಾನಂದರ ಕೊರಳಿಗೆ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. 'ಹಿಂದೂ' ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯು ಇವರ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿತ್ತು. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಬಹಳ ಜನರು ಇವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದರು. ಮದ್ರಾಸು ಮಠದ ಸಂನ್ಯಾಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ತೋರಿದ ಶ್ರದ್ಧೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ವಿರಜಾನಂದರು ಸುಪ್ರೀತರಾದರು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಜಯಂತಿ ಹಾಗೂ ಏಸುವಿನ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ವಿರಜಾನಂದರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನು ತಂದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಪಾರ್ಥ ಸಾರಥಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಮದ್ರಾಸಿನ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ರುದ್ರಚೈತನ್ಯರ ಜೊತೆ ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈಷ್ಣವ ತೀರ್ಥವಾದ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋದರು. ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಏಳು ಮೈಲುದುದ್ದ ಬೆಟ್ಟದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ವೆಂಕಟರಮಣನ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು

ಪರಿಚಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಪಂಡಾ ಗಳು ತುಂಬ ಉಪಚರಿಸಿದರು.

ತಿರುಪತಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಂಚಿಗೆ ಹೋದರು. ಸ್ವಾಮಿ ಹರಿಹರಾನಂದರು (ವಿಶ್ವರಂಜನ್) ಆಗ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೆ ಯನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರು ಸ್ವೇಷ್ಣಿಗೆ ಬಂದು, ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಶಿವ ಕಾಂಚಿ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುಕಾಂಚಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ವೈಭವಯುತ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ಕಂಡ ವಿರಜಾನಂದರು ತುಂಬ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟರು. ಕಾಂಚಿಯಿಂದ ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ೩-೪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ತಿರುಚಿನಾಪಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಎಸ್. ರಾಮಾನುಜಂ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಂಬ ವಕೀಲರೊಬ್ಬರ ಅತಿಥಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸು ಮಠದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಯತೀಶ್ವರಾನಂದರು ಆಗ ಒಂಬತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದ ಒಂದೂರಿಗೆ ಕಾರ್ಯನಿಮಿತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ನಂತರ ವಿರಜಾನಂದ ರೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ದಿನ ಕಳೆದರು. ತಿರುಚಿನಾಪಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಂಗಂ ಮತ್ತು ಜಂಬುಕೇಶ್ವರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನು ಪವಡಿಸಿದ ಭವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿದ ವಿರಜಾನಂದರಿಗೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬಂತು. ಈ ಊರಿನಲ್ಲೇ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಬಾಲ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದರು. ತಿರುಚಿನಾ ಪಲ್ಲಿಯಿಂದ ವಿರಜಾನಂದರು ಮದುರೈಗೆ ಹೋದರು. ಮದು ರೆಯ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ದೇವಸ್ಥಾನವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಅತಿದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯ. ಅದಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಶಿಲ್ಪ! ಇದನ್ನು ಕಂಡು ವಿರಜಾನಂದರ ವಿಸ್ಮಯಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ವಿರಜಾನಂದರು ಮದುರೈಯಿಂದ ಕೊಲಂಬೋಗೆ ಹೊರ ಟರು. ಅಲ್ಲಿ 'ನಮಃ ಶಿವಾಯಮಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಕ್ಷಾಧಿಪತಿ ಯಾದ ಶ್ರೀಮಂತ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿತ್ತು. ಆತನು ವಿರಜಾನಂದರನ್ನು ತುಂಬ ಗೌರವಾ ದರಗಳಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡನು. ಕೊಲಂಬೋದ ವಿವೇಕಾನಂದ ಸೊಸೈಟಿಯು ಆಗತಾನೇ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಆಹ್ವಾನಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ವಿರಜಾನಂದರು ಒಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ೫೦ ಮಂದಿ ಭಕ್ತ-ಬಾಂಧವರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಕೊಲಂಬೋದಿಂದ ವಿರಜಾನಂದರು ಕ್ಯಾಂಡಿ ಹಾಗೂ ಅನು ರಾಧಪುರಂ (ಈ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಭೇಟಿಯಿತ್ತಿ ದ್ದರು) ನೋಡಿಕೊಂಡು ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯ ಮೂಲಕ ರಾಮೇ ಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರಾಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರು ವಾಂಕೂರು ಹಾಗೂ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಸಲು ವಾಗಿ ತಿರುನಲ್ವೇಲಿಯ ಮೂಲಕ ಕೊಲ್ಲಂಗ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಮಹಾರಾಜರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಡಾ. ರಾಮನ್ ಥಂಪಿಯ

ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯ ಮಂದಿರ

ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಡಾ. ಥಂಪಿಯ ಸೋದರನಾದ ಪದ್ಮನಾಭ ಥಂಪಿಯೂ ಸಹ ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. ಈ ಭಕ್ತರಿಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ವಿರಜಾ ನಂದರಿಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕ್ವಿಲ್‌ನ ಭಕ್ತರು ವಿರಜಾನಂದರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಉತ್ಸವವನ್ನು (೨೩-೧-೧೯೧೯) ನೆರವೇರಿಸಿದರು.

ಕೊಲ್ಲಂನಿಂದ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ತ್ರಿವೇಂಢ್ರಮ್‌ಗೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಗರ್‌ಕೋಯಿಲ್‌ಗೆ ಬಂದು ಉಳಿದ ೧೧.೫ ಮೈಲಿ ದೂರವನ್ನು ಜಟಕಾದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಸಿ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ನಾಗರ್‌ಕೋಯಿಲ್‌ನ ಸರ್ಕಲ್ ಇನ್‌ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಅವರು ವಿರಜಾ ನಂದರಿಗೆ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮಂದಿರದ ಪುರೋಹಿತರು ಇವರನ್ನು ಬಹಳ ಗೌರವದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿರಜಾ ನಂದರು ಮುಗ್ಧರಾದರು. ೧೨-೧೩ ವರ್ಷದ ಹಸನ್ಮುಖಿ ಬಾಲೆ ಯಂತೆ ಇದ್ದ ಆ ವಿಗ್ರಹವು ಜೀವಂತವಾಗಿಯೂ ಮನೋರಮ ವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಗಂಧದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಲಂಕಾರ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ಅಲಂಕಾರ ವನ್ನು ಅವರು ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ನೋಡಿದಷ್ಟೂ ಸಾಲದೆಂಬಂತಿತ್ತು. ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ದಿನವೂ ವಿರಜಾನಂದರು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜಪ, ಧ್ಯಾನ, ಸ್ತೋತ್ರ ಪಠನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುರೋಹಿತರು ಇವರನ್ನು ಗರ್ಭಮಂದಿರದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇವರು ಇಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಂಗಲೆಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಸಾದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಮಸುಬ್ಬ ಅಯ್ಯರ್ ಎಂಬುವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಯ್ಯ ರರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಾಧವತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಪಿತೃತೀರ್ಥದ

ಹತ್ತಿರ ಸಮುದ್ರದ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯನ್ನು ತೋರಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಸತತವಾಗಿ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದನ್ನು ತಾವು ಕಂಡದ್ದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ವಿರಜಾನಂದರು ಪುಳಕಿತರಾದರು.

ಭಾರತದ ತುತ್ತತುದಿಯ ಭಾಗದ ಆ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಲ್ಲವೇ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡದ್ದು! ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ತ್ರಿವೇಂ ಡ್ರಂಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ 'ಶುಚೀಂದ್ರಮ್' ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ತ್ರಿವೇಂಢ್ರಂ ನಲ್ಲಿ ಹೃಷೀಕೇಶ ವಂದ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪದ್ಮನಾಭ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬೃಹತ್ ಪವಿತ್ರ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು.

ತ್ರಿವೇಂಢ್ರಂನಲ್ಲಿ ಆಗ ಹೊಸ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತಾವ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಜಮೀನನ್ನೂ ಕೊಂಡಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹೃಷೀಕೇಶ ಬಾಬುಗಳು ವಿರಜಾನಂದರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅಲ್ಲೊಂದು 'ವೇದಾಂತ ಸಮಿತಿ' ಇದ್ದು, ಅದರ ಸದಸ್ಯರು ವಿರಜಾನಂದರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಜನ್ಮೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ತ್ರಿವೇಂಢ್ರಂನಿಂದ ೨೬ ಮೈಲು ದೂರದ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಕಲ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯ ಜನಾರ್ದನ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನೂ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರು.

ತ್ರಿವೇಂಢ್ರಂನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಂ ಮೂಲಕವಾಗಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಆಲೆಪ್ಪಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಭಕ್ತರು ಆನೇಕ ರಿದ್ದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಿರಜಾನಂದರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರ ಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿ, ಅವರಿಗಲ್ಲ ಆನಂದವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿದರು. ಆಲೆಪ್ಪಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಮರನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕೊಚ್ಚಿನ್ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ನಗರವಾದ ಎರ್ನಾಕುಲಮ್ ತಲುಪಿದರು. ಎರ್ನಾಕುಲಮ್ ಹಾಗೂ ಕೊಚ್ಚಿನ್ ನಗರಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಶಂಕರಾ ಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಕಾಲಡಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶಾರ ದಾಂಬೆಯ ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಕಾಲಡಿಯಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದರು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಈ ಪ್ರಮುಖ ನಗರದಲ್ಲಿ ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಮಠವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ಮಠದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ವಿರಜಾನಂದರನ್ನು ತುಂಬ ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಕಮಿಷನರ್ ಆದ ನಾರಾಯಣ ಅಯ್ಯಂಗಾರರೊಡನೆ^೧ ಭೇಟಿಯಾಯಿತು. ಅವರು ವಿರಜಾನಂದರನ್ನು ತಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ ಶಿವಮೊಗ್ಗಗೆ ಕರೆದರು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಗೇರು

ಸೊಪ್ಪೆಯ ಜಲಪಾತವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವ ದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ವಿರಜಾನಂದರು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿ ಅಯ್ಯಂ ಗಾರರೊಡನೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗಗೆ ಹೋದರು. ಅವರ ತುಂಬುಹೃದ ಯದ ಆತಿಥ್ಯೋಪಚಾರದಿಂದ ವಿರಜಾನಂದರು ಸುಖೀತರಾ ದರು. ಅಯ್ಯಂಗಾರರು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ನೋಡಿ ದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾವು ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡೆದು ಮಠವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರು ವಿರಜಾನಂದರಿಗೆ ಮೋಟಾರು ಗಾಡಿಯೊಂ ದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ಜಲಪಾತವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದರು. ಶರಾವತಿ ನದಿಯು ಎತ್ತರದ ಕಡಿದಾದ ಪರ್ವತಗುಂಟ ಹರಿದು, ಅತಿ ರಭಸದಿಂದ ೧೦೦೦ ಅಡಿ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ. ಆ ದೃಶ್ಯವು ಅದಷ್ಟು ರುದ್ರ ಮನೋಹರ! ನದಿಯ ಈ ಪಕ್ಕ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ; ಆ ಪಕ್ಕ ಮುಂಬೈ ಪ್ರದೇಶ. ಎರಡೂ ಕಡೆಯೂ ಪ್ರವಾಸಿ ಮಂದಿರವಿದೆ. ವಿರಜಾನಂದರು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರವಾಸಿಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡರು. ದಟ್ಟ ಅಡವಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಆ ಪ್ರದೇ ಶದ ನದಿ ಹಾಗೂ ಜಲಪಾತದ ಮನೋಹರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮನ ದುಂಬುವವರೆಗೂ ಸವಿದರು! ಈ ರೀತಿಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗಗೆ ಹಿಂದುರುಗಿದ ವಿರಜಾನಂದರು ಅಯ್ಯಂಗಾರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಉಳಿದುಕೊಂಡು, ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹಿಂದಿ ರುಗಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಾಧುಗಳು ಇವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡಲೊಲ್ಲರು; ವಿಧವಿಧದ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸು ತ್ತಿದ್ದರು, ಎಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಆದರೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರ ಸ್ಥಳ; ವಿರಜಾನಂದ ಮಹಾರಾಜ ರಿಗೂ ಬಹಳ ಹಿಡಿಸಿತು. ಎಂಟು ದಿನಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಕಳೆದರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಮುಂಬೈಯನ್ನು ೨೭ನೇ ಫೆಬ್ರ ವರಿ (೧೯೧೯) ತಲುಪಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎರಡು ವಾರ ಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಆರ್. ಕೆ. ಪ್ರಭು ಎಂಬುವರು ಇವರನ್ನು ತುಂಬ ಉಪಚರಿಸಿ, ಮುಂಬೈನ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ದರು. ಡಾ. ಮೋಘೆ ಎಂಬ ಮುಂಬೈನ ಒಬ್ಬ ವಿಖ್ಯಾತ ದಂತ ಚಿಕಿತ್ಸಕರಿಗೆ ವಿರಜಾನಂದರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಆಗಿನಿಂದಲೂ ಆ ಡಾಕ್ಟರ್ ವಿರಜಾನಂದರ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಅವರು ವಿರಜಾ ನಂದರ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಆಗತ್ಯವಿರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು.^೨ ಒಂದು ದಿನ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಖ್ಯಾತ ಕನ್ವೇರಿ ಗುಹೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

^೧ ಡಾ. ಮೋಘೆಯವರು ವಿರಜಾನಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ವಿರಜಾನಂದರು ಮತ್ತೆ ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋದಾಗ ಮೋಘೆಯವರೊಡನೆ ಭೇಟಿಯಾಗಿತ್ತು; ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಇದ ರಿಂದ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ವಿರಜಾನಂದರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ

^೧ ಇವರು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ನಂತರ ಮಠವನ್ನು ಸೇರಿ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀವಾಸಾನಂದರಾದರು. ೧೯೪೩ರಲ್ಲಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ವಿರಜಾನಂದರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಕಠಿಣ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಂಬೈಯಿಂದ ಶ್ಯಾಮಲಾತಾಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಇಳಿದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ಬಹಳಷ್ಟೇ ಸುಧಾರಿಸಿತ್ತು. ೫-೬ ದಿನಗಳು ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದು, ಮಾರ್ಚ್ ೨೦ ರಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ಯಾಮಲಾತಾಲಿಗೆ ಹೊರಟು, ಮಾರನೇ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಆಗಲೇ ಐದು ತಿಂಗಳುಗಳು ಉರುಳಿದ್ದವು. ಶರೀರ ಬಹಳ ಬಳಲಿತ್ತು. ಎರಡು ದಿನಗಳ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮ ವಾಸಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಭಂಡಾರ (ಭೂರಿ ಭೋಜನ) ಮಾಡಿಸಿದರು.

ವಿರಜಾನಂದರು ಮಠದ ಹಿರಿಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಿಂದ ಅವರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗಾದ ಆನಂದದ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದು:

ಶ್ಯಾಮಲಾತಾಲ್
ಪೋ: ಟನಕ್‌ಪುರ್
೧೨ಮೇ, ೧೯೧೯

“ಪ್ರೀತಿಯ.....,

“...ಹಾ! ಈ ಸಲ ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನೇ ಸುತ್ತಿ ಬಂದೆ! ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬೃಂದಾವನ, ಪ್ರಯಾಗ, ಕಾಶಿಯ ಮೂಲಕ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮದ್ರಾಸು, ತಿರುಪತಿ, ಶಿವಕಂಚಿ, ವಿಷ್ಣುಕಂಚಿ, ಶ್ರೀರಂಗಮ್, ತಿರುಚಿನಾಪಲ್ಲಿ, ಮದುರೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಶ್ರೀಲಂಕೆಯ ಕ್ಯಾಂಡಿ, ಅನುರಾಧಪುರಂಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಕೊಲ್ಲಂ, ತ್ರಿವೇಂದ್ರಂ ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯ ದರ್ಶನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಲೆಪ್ಪಿ, ಕೊಚ್ಚಿನ್ ಮೂಲಕ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾದ ಕಾಲಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ Jog Falls (ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ಜಲಪಾತ) ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮುಂಬೈ ಮೂಲಕ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಂತರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಬಂದು

ಮಠ ಮತ್ತು ಮಿಷನ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಅವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಜನಜಂಗುಳಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಡಾ. ಮೋಘೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚದ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಅಷ್ಟು ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಬರಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮನೆ ಮುಂಬೈ ಮಠಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವೇ ಇತ್ತು. ವಿರಜಾನಂದರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರನ್ನು ಕರೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಅವರ ಮನೆಗೂ ಕ್ಲಿನಿಕ್‌ಗೂ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮೋಘೆಯವರು ವಿರಜಾನಂದರನ್ನು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವುಡಿಯೋಗೆ ಕರೆ ದೊಯ್ದು ಕೆಲವು ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿದ್ದರು. ೧೯೪೭ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಬಾರಿಗೆ ವಿರಜಾನಂದರು ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಹ ಮೋಘೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಭೇಟಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಈ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ೫ ತಿಂಗಳು ಹಿಡಿಯಿತು, ಅದೂ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ಅದ್ಭುತ ಮನೋಹರವಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿ ತಿಳಿಸಲಸಾಧ್ಯ. ಈ ಸ್ಥಳಗಳೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ ಆರೋಗ್ಯವೂ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ, ಶಾರದಾದೇವಿಯವರ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಭಕ್ತರೆ; ಅದೇನು ಅವರ ಆದರಾತಿಥ್ಯ!...

“ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಿಂದ ಕೆಲಸದವರಾಗಲಿ, ಅಡಿಗೆಯವರಾಗಲಿ, ಮಾಲಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ನಾವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಕಷ್ಟವೇ ಆಗಿದೆ. ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೇವೆ...”

ಅವರ ಈ ಪತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಅವರ ಆರೋಗ್ಯವು ಸುಧಾರಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶ್ಯಾಮಲಾತಾಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಕೆಲಸದವರಾಗಲಿ, ಅಡಿಗೆಯವರಾಗಲಿ, ಮಾಲಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ತುಂಬ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ನರೇನ್ ತುಂಬ ಮುತುವರ್ಜಿ ವಹಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೂ ತ್ರಾಸವೆನಿಸತೊಡಗಿತು. ಕೆಲ ದಿನಗಳ ರಜೆ ಕೇಳಿದನು. ಎಷ್ಟೇ ತೊಂದರೆಗಳಿದ್ದರೂ ಸಹ ವಿರಜಾನಂದರು ಯಾರನ್ನೂ ಬಲವಂತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೂ ಸಹ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ವಿರಾಮವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ನರೇನ್‌ಗೂ ರಜೆ ನೀಡಿದರು. ೧೯೧೯ರ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೊರಟ ನರೇನ್ ಹರಿದ್ವಾರ, ಕಾಶ್ಮೀರ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಈ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ಮಿತವ್ಯಯಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಒಬ್ಬರೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರೇ ಅಡಿಗೆ, ತೋಟ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮದ ಮತ್ತಿತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಜಪ-ಧ್ಯಾನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಗಳಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಡೆಗಳಿಂದ ಸಾಧು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಆದರೋಪಚಾರವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೃಢವಾದ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠೆ, ಎದೆಗುಂದದ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕುಂಠಿತವಾಗದ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ — ಇವು ಅವರ ಸ್ವಭಾವದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ೧೯೨೦ರ ಜನವರಿ ೧೦ರಂದು ವಿರಜಾನಂದರು ತಮ್ಮ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ: “May the new year bring me peace and Realization Supreme!” (‘ಹೊಸ ವರ್ಷವು ನನಗೆ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಚರಮಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲಿ’).

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)